

"Γιατί στον Ιερό Χώρο της Βραυρώνας;"

Γεωργία Κοβάνη, Μαία, Γενική Γραμματέας Δ.Σ. Σ.Ε.Μ.Μ. Αθηνών.

(Ομιλία στον εορτασμό της "Παγκόσμιας Ημέρας της Μαίας", στις 8 Μαΐου 2011 στη Βραυρώνα Αττικής).

Ο Ευριπίδης στην τραγωδία του "Ιφιγένεια εν Ταύροις" εξιστορεί τις εμπειρίες της Ιφιγένειας στο Ιερό της Αρτέμιδος στην Ταυρική, καθώς και τις περιπέτειες του Ορέστη, ο οποίος κυνηγημένος από τις Ερινύες για το φόνο της μητέρας του έχει αναλάβει να εκτελέσει μια δύσκολη αποστολή σύμφωνα με την υπόδειξη του Απόλλωνα από το Μαντείο των Δελφών, που έχει τριπλό αποτέλεσμα: α) τη θεραπεία του, β) την ανεύρεση της αδελφής του και το σμίξιμο της διαλυμένης οικογένειας, γ) τη μεταφορά του αγάλματος της Αρτέμιδος και την καθιέρωση της λατρείας της ως "Ταυροπόλου" στις Αλές Αραφινίδες.

«Κι όταν φτάσεις στη θεόκτιστη Αθήνα, είναι ένας τόπος ιερός στην Αττική την άκρη, αντικριστός με τα ξερά τα βράχια της Καρύστου, που ο δικός μου ο λαός Αλλάς τον ονομάζει.» Οι στίχοι αυτοί του Ευριπίδη παρέχουν σαφείς πληροφορίες για το πώς αντιλαμβάνονται οι Αθηναίοι του 5ου π.Χ. αιώνα το ιστορικό της ίδρυσης και της λειτουργίας των δυο Ιερών της Αρτέμιδος στα ανατολικά παράλια της Αττικής, της "Ταυροπόλου" στη Λούτσα και της "Βραυρωνίας" στη Βραυρώνα.

Από την ανάγνωση του έργου του Ευριπίδη θα πρέπει να τονίσουμε πόσο οι Αθηναίοι την εποχή αυτή επιθυμούν να θέσουν υπό την προστασία τους την παμπάλαιη λατρεία της Αρτέμιδος σ' αυτή την περιοχή, διότι αναφέρονται σ' ένα Ιερό μικρότερης ίσως αίγλης από της Βραυρώνας. Θα πρέπει, άλλωστε, να προϋπάρχει αφού η Αθηνά δίνει συμβουλές στα δυο αδέρφια λέγοντας στην Ιφιγένεια: «Κι εσύ, Ιφιγένεια, στις βραυρωνίες κατηφορίες, στις άγιες αυτής της θεάς, ιέρεια θα γίνεις. Εκεί και θα ταφείς, όταν πεθάνεις και θα έρχονται ν' αφιερώνουν προς τιμήν σου από τα φορέματα τα πιο καλοῦφασμένα, που άφησαν στα σπίτια τους εκείνες που πέθαναν στη γέννα τους απάνω.» Το Ιερό, λοιπόν, της Αρτέμιδος στη Βραυρώνα θεωρείται γνωστό και η Ιφιγένεια ως εκπρόσωπος παλαιού αριστοκρατικού γένους θα έχει τη θέση της εκεί, συμμετέχοντας στη θεϊκότητα αυτού που εκπροσωπεί η Άρτεμις και θα δέχεται και η ίδια τη λατρεία.

Η Άρτεμις ως θεότητα του Ολύμπου έχει τελείως διαφορετικά χαρακτηριστικά από αυτά της Βραυρωνίδος Αρτέμιδος. Η σχέση της Άρτεμιδος με τη φύση και τα ζώα τη μετατρέπουν σε κυνηγέτιδα, το ότι είναι χρυσοχέρα στη χειροτεχνία τη μετατρέπουν σε καλλίντοξο, ως ολύμπια θεότητα εμφανίζεται μαχητική, αρρενική και παρθένος, με παραγνωρισμένα τα χαρακτηριστικά της, αφού η οικογένεια την οποία προστατεύει προϋποθέτει σχέση ουσίας με τον άνδρα και αντίστροφα.

Η κύρια εορτή και λατρεία προς τιμήν της Βραυρωνίας Αρτέμιδος συνδέεται με την άρκτο, ένα από τα ζώα που αγαπά και προστατεύει η θεά. Σύμφωνα με μια παραλλαγή του μύθου, η θυσία της Ιφιγένειας πριν από την έναρξη του Τρωικού Πολέμου έγινε στη Βραυρώνα και όχι στην Αυλίδα, και τη θέση της την ώρα της θυσίας πήρε μια αρκούδα. Ένας άλλος μύθος αναφέρει ότι επειδή οι κάτοικοι της περιοχής είχαν σκοτώσει το αγαπημένο της ζώο, η θεά τους τιμώρησε με λοιμό και αυτοί για να εξιλεωθούν προσέφεραν τα κοριτσάκια των Αθηναίων να υπηρετούν για ένα διάστημα τη θεά στο Ιερό της μιμούμενα την άρκτο. Φορούσαν δε πολύπτυχο κιτρινωπό, κροκωτό χιτώνα και ορισμένα από αυτά μνηοειδές στεφάνι στα μαλλιά τους.

Τα μαρμάρια αναθήματα, τα αγάλματα των παιδιών και τα ανάγλυφα με σκηνές από τη λατρεία της θεάς είναι οι καλύτεροι μάρτυρες της σχέσης των παιδιών και της οικογένειας με τη θεά. Τα κοσμήματα, οι ζωγραφιστές παραστάσεις πάνω στα αγγεία μας δίνουν μια σαφή εικόνα της θέσης της θεάς στον κόσμο των γυναικών και, βέβαια, στα αναθήματα θα πρέπει να συμπεριλάβουμε και τα χρυσοποίκιλτα καλοῦφασμένα ρούχα και υφάσματα, που προσέφεραν οι γυναίκες μετά τον τοκετό. Η παράδοση θέλει την Ιφιγένεια να δέχεται τις εσθήτες των γυναικών που πέθαιναν κατά τον τοκετό, ενώ η Άρτεμις εκείνων που είχαν καλή γέννα. Αναμφισβήτητα, λοιπόν, η σχέση της Βραυρωνίας Αρτέμιδος με τα παιδιά, την οικογενειακή ζωή και το βασίλειο της φύσης προσδίδουν στο Ιερό ξεχωριστή λάμψη και το καθιστούν εκτός από θρησκευτικό χώρο και χώρο εκπαίδευσης και θεραπείας, καθώς τα παιδιά που υπηρετούν τη θεά σκοπό έχουν να ανατραφούν σωστά και να γνωρίσουν τα καθήκοντά τους κατά την ενηλικίωσή τους.

«Όταν θα έχουν πανηγύρι στο Ναό της αντιπροσφέροντας για τη σφαγή που έχεις γλιτώσει, ο ιερέας μ' ένα ξίφος θ' απλοχαράζει λαιμό αντρός, λίγο αίμα να πετιέται, για να 'χει έτσι η θεά τις πρόπουσες τιμές της.»